

3. Социализации результатов производства, которая проявляется в перераспределении ВВП с целью уменьшения социального неравенства.

Задача современного этапа развития экономики состоит в том, чтобы найти адекватные формы соединения капитализации и социализации.

И одной такой формой, на наш взгляд, является продвижение механизма социально-ориентированной модели экономики, основанной на:

- ограничении кредитования;
- актуализации и развитии социально ответственного инвестирования;
- увеличении и расширении социальных стандартов.

На решение данных задач следует ориентировать дальнейшее реформирование налоговой и кредитной систем России. Особенное внимание, по нашему мнению, должно быть уделено изменению налогообложения, которое поощряло бы субъектов хозяйственной деятельности, стремящихся к легальным формам экономических отношений, готовых к инвестированию в человеческий капитал, ориентированных на долгосрочные интересы индивидов, бизнеса, общества в целом.

Список литературы:

1. Абалкин Л.И. В поисках новой стратегии: Вольное экономическое общество России, 2000. Т. IV. 820 с.
2. Матвеев М.М. Теоретические основы концепции социоэкономического пространства // Вопросы инновационной экономики. — 2011. — № 5. — с. 43-50. — <http://inec.enjournal.net/article/1023/>.
3. Юрьева Т.В. Социальная экономика; учеб. для студ. вузов, обучающихся по эконом. спец. – М.: Дрофа, 2001. – 352 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Пасентко Т.В., к.е.н., доцент

Київський економічний інститут менеджменту

Характерною рисою економік, які здійснюють радикальні економічні реформи, є перебування їх у деінституціональному стані, коли старі формальні інститути вже не відповідають вимогам часу, а нові ще не створені або не пройшли етап соціалізації. У такій ситуації функції інститутів на себе перебирають неформальні відносини. Вирішення

описаної проблеми може відбуватися у двох напрямках: перший – інституціоналізація економічної системи та її складових; другий – поглиблення процесів деінституціоналізації.

У загальному розумінні процес інституціоналізації суспільного життя – це визначення і закріплення соціальних норм, правил, статусів і ролей, приведення їх в систему, здатну діяти у напрямі задоволення деякої суспільної потреби. Інституціоналізація податкового регулювання передбачає створення та адаптацію інститутів податкового регулювання, оскільки у період командно-адміністративної економіки такі інститути не просто було відсутні, були відсутні передумови їх створення.

Після проголошення незалежності та курсу на ринкову економіку в Україні було два шляхи інституціоналізації: революційний (запозичити інститути) та еволюційний (поступове створення власних інститутів).

Революційному способу відповідає формальна інституціоналізація, коли нові формальні інститути з'являються швидше, ніж умови для їх ефективного функціонування. Перші десять років розвитку України як незалежної держави можна охарактеризувати як формальну інституціоналізацію, оскільки процес створення інститутів відбувався на основі їх імпорту. Однак неможливо імпортувати підприємницьку етику, фіскальні традиції, податкову культуру тощо. У випадку, коли імпортовані формальні інститути не відповідають рівню розвитку неформальних відносин, вони виявляються нежиттєздатними і перетворюються з ефективних інститутів на інституціональні деформації. Здійснення інституціоналізації «зверху» призвело в Україні до виникнення інституціональних розривів та до посилення схильності економічних суб'єктів та держави до опортуністичної поведінки. Наступний етап інституціоналізації в Україні характеризується поєднанням еволюційного та революційного способів інституціоналізації.

Д. Норт розглядає інституціоналізацію як процес зміни формальних правил і неформальних відносин (традицій, загальноприйнятих норм поведінки, досягнутих угод між учасниками договору). Джерела інституціоналізації, на думку Д. Норта, необхідно шукати у зовнішньому середовищі, накопиченні досвіду і знань і об'єднанні цих моментів в металевих конструкціях дійових осіб [1]. Тобто, реальна інституціоналізація базується на внутрішніх спонукальних механізмах розвитку системи, а формальна – прийнятті законів, які суперечать інституціональній структурі суспільства і виявляються недієвими. Поштовхи формальної інституціоналізації також задаються ззовні і вона значно випереджає реальну інституціоналізацію. Завершення ступеня інституціоналізації характеризується відповідністю формальної і реальної інституціоналізації.

Поглиблення процесів деінституціоналізації проявляється у формуванні неефективних інституціональних структур, які можуть бути нестійкими, але високо монополізованими. Деінституціоналізація має місце у випадку несформованості ефективних інститутів, або у випадку, коли формальні інститути конфліктують з неформальними. Наслідками деінституціоналізації є виникнення інституціональних деформацій, які спричиняють негативні наслідки не тільки для системи оподаткування, але і для економіки в цілому.

Як справедливо зауважують українські і китайські вчені, інституціоналізація стосується всіх інститутів та інституцій, які запроваджуються місцевими та державними органами влади (право власності, юридична система, система комерційних та інвестиційних банків, бухгалтерський облік, страхування, фінансова система, реклама тощо). Нові інститути в Китаї були створені за рахунок власних зусиль або за допомогою світового співтовариства, чого не відбулося в Україні [2]. Змішаний підхід до створення інститутів, який історично складається в Україні, з одного боку призвів до виникнення значних інституціональних деформацій, а з іншого – до врахування етнічних та соціальних особливостей українського суспільства, природа якого важко сприймає насадження чужих традицій.

Незважаючи на ряд прогресивних реформ, система податкового регулювання в Україні характеризується низькою інституціональною зрілістю. Про низький ступінь інституціоналізації свідчить розвиток неформальних фінансових відносин, високий ступінь перерозподілу фінансових потоків на користь тіньового сектора економіки, ухилення від сплати податків, невідповідність розвитку фінансового посередництва потребам реального сектору економіки тощо.

Враховуючи як позитивний, так і негативний досвід останніх десятиліть, вважаємо, що інституціоналізація податкового регулювання повинна бути направлена на:

- формування таких інституціональних очікувань, які стимулюють економічний розвиток;
- раціональну послідовність інституціональних змін;
- стримування перерозподільної активності бізнесу і держави;
- намагання підтримати часткову рівновагу, яка передбачає хоча б часткову компенсацію втрат від інституціоналізації тим економічним суб'єктам, які їх зазнали;
- сприяння оптимізації перерозподілу фінансових потоків між секторами економіки;
- перешкоджання збільшенню тіньового сектора економіки та ухиленню від сплати податків.

Список використаних джерел

1. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. Пер. з англ. І. Дзюбка, К.: Основи, 2000. – 198 с.
2. Мочинь Ф. Экономическая и социальная оценка развития предпринимательства в промышленности (Китай – Украина). [Монография]/ Ф. Мочинь, В. Мищенко. – Х.: ФЛП Павленко А.Г.; ИД «ИНЖЭК», 2009.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ:
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ЕВОЛЮЦІЙНІ АСПЕКТИ

Петренко Ю.О.

Інститут економіки промисловості НАН України

При дослідженні теоретичних основ функціонування систем місцевого оподаткування з позиції традиційної методології наукових досліджень – неокласичної теорії економіки добробуту – виділяють такі основні припущення: існування чітких уявлень про уподобання економічних агентів, які часто розглядаються як ідентичні; намагання державних органів влади, використовуючи обмежену кількість податкових інструментів, забезпечити фіксовану величину державних доходів з мінімальними втратами добробуту, обумовленими податковими деформаціями поведінки економічних агентів; ігнорування витрат, пов'язаних з адмініструванням податків [1, с. 13]. Виходячи з цих припущень, а також враховуючи такі теоретичні розробки щодо місцевого оподаткування, як гіпотеза Тібу, теорема децентралізації Оутса, принцип фіскальної рівноваги Ослона тощо, У. Оутс запропонував три основні вимоги до формування систем місцевого оподаткування. (1) Нижчі рівні влади повинні, наскільки це можливо, покладатися на принцип вигоди при оподаткуванні мобільних баз, таких, як домогосподарства та мобільні фактори виробництва. (2) При необхідності оподаткування мобільних економічних одиниць, наприклад, з метою перерозподілу, таке оподаткування повинне здійснюватися вищими рівнями влади. (3) Якщо оподаткування не за принципом вигоди здійснюється на місцевому рівні, воно повинне бути застосоване лише до відносно немобільних податкових баз [2, с. 36]. Проте аналіз практики функціонування місцевих систем оподаткування в різних країнах світу показує, що місцеві органи влади не завжди покладаються на принцип вигоди при запровадженні податків і зазвичай використовують мобільні податкові бази [3]. Це свідчить про те, що розподіл податкових повноважень, який існує в будь-якій країні, більше відображає результати